

ΕΣΗΝ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ

Του ΠΑΠΕΡ ΒΙΛΛΟΤΑΙ

Η ΠΑΝΔΩΡΑ

— Να, ο Ζάν Μιρόλ είνε ἀληθινά ένας καλός και ἀπολύτως ἀνθρώπος, μᾶς εἶπε ὁ Σαορί, ἀφοῦ ἐκάνανε ὄλοι τὸ ἐγκώμιο τοῦ Γλύπτου. Ὅτι πρὸ ὀλίγου διηγηθήκατε γιὰ τὴ νεοιότη του και γιὰ τὴς ἡρωϊκῆς του προσπάθειες γιὰ νὰ γλυτώσῃ ἀπὸ τὴ φτώχεια, γιὰ ν' ἀποκτήσῃ ἕνα ὄνομα, δείχνουν μιὰ θαυμαστὴ ψυχικὴ ἀντοχή. Μὰ ἐγὼ γνωρίζω ἕνα ἐπεισόδιο, χωρὶς φαινομενικὸ μεγαλεῖο, τῆς ζωῆς του, ποὺ δείχνει πόσο τὸ καλὸ αὐτὸ παληκάρι διετήρησε τὴν ἀφέλειά του και μὲς' στὴ δόξα και τὴν ἐπιτυχία.

Ἔιχα γράψει μερικὰ ἄρθρα γιὰ τὴν τέχνη του και αὐτὸ ἔβγαίνε ἀπορρομὴ νὰ γνωρισθῶμε. Πήγαινα συχνὰ στὸ ἀτελιέ του και περνούσαμε ὄρες πολλές μαζί κουβεντιάζοντας γιὰ διάφορα καλλιτεχνικὰ ζητήματα. Ὁ γλύπτης κατοικοῦσε μὲ τὴ μητέρα του, μιὰ γρηὰ τυφλῆ, ποὺ λόγω τοῦ δυστυχήματός της ἔμενε διαρκῶς κλεισμένη στὸ σπίτι της. Ἐκεῖ μέσα μόνο ἦσαν εὐχαριστημένη γιὰτὶ ἀπὸ χρόνια ἤξερε ὅλες τὴς γωνιῆς του, πηγαινοερχότανε ἐκεῖ μέσα μόνη χωρὶς νὰ σκοντάφῃ ποτέ, μὲ μιὰ ἐπιδειξιότητα ποὺ ξεγελοῦσε ὄσους δὲν ἤξεραν ὅτι εἶνε τυφλῆ. Ὅπως και πολλοὶ ἄλλοι τυφλοὶ, ἀγαποῦσε νὰ ψάχνῃ, νὰ γυριζῇ και νὰ ξαναγυριζῇ τὰ ἀντικείμενα μὲς σὰ χέρια της γιὰ νὰ σχηματίσῃ μὲ τὴν ἀρὴ μιὰ ἰδέα τῶν πραγμάτων ποὺ δὲν μποροῦσε νὰ τὰ δῇ. Ὁ Ζάν Μιρόλ γνωρίζοντας τὴν σχεδὸν νοσηρὴ αὐτὴ συνήθεια τῆς μητέρας του και φοβούμενος μὴ πως κτυπήσῃ σὲ κανένα μάρμαρο τοῦ ἐργαστηρίου του ἢ τοῦ κάνει καμμιὰ ζημιὰ ἀνεπαρόχθια, τὴν εἶχε παρακάλει νὰ μὴ μπαίνῃ ποτέ ἐκεῖ μέσα ὅταν δὲν ἦτανε ἐκεῖνος παρών. Αὐτὸ ἐκόστιζε πολὺ στὴ γρηὰ τυφλῆ και ὅταν μιλοῦσαν μπροστὰ της γιὰ τὰ ἔργα τοῦ γιουῦ της ἔλεγε μὲ μιὰ θλιμμένη φωνή: — Θεέ μου, τί ἔκανα γιὰ νὰ μὲ τιωρήσῃς ἔτσι; τὶ δυστυχημένη ποὺ εἶμαι νὰ μὴν μπορῶ νὰ θανατώσω τ' ἀγάματα τοῦ γιουῦ μου, μόνη ἐγὼ νὰ μὴ μπορῶ νὰ δῶ ὅ, τι ὅλος ὁ κόσμος μὲ θαυμασὸ βλέπει! »

Τὸ πρόσωπό της ἐκοσμεῖναιε τότε και ἔπεφτε σὲ μιὰ βροειά, γεμάτη μελαγχολία σιωπῆ. Γι' αὐτὸ και ὁ γυιὸς της ἀπέφευγε νὰ μιλή μπροστὰ της γιὰ τὰ ἔργα του και τὰ σχέδιά του ἀκόμη.

Ἀπὸ πολλῶν μηνῶν, σκεπτικὸς, ἀπληρολημμένος, κατεχόμενος ἀπὸ μιὰ νέα δυνατὴ ἐμπνευσι, δὲν μιλοῦσε παρὰ γιὰ ἕνα ἄγαλμα ποὺ ἐξόπλευε νὰ κινή και ποὺ θὰ παρίστανε τὴν Πανδώρα. Ἐίχε βρῆ τὴ στάση ποὺ θὰ ἔδινε στὸ ἄγαλμα αὐτὸ ἄλλ' ὄχι και τὴν ἔκφρασή του. Ἀλλὰ ἐκεῖ κάθε τόσο μοντέλα, ἔκανε σκίτσα, ἐργαζότανε ἀπὸ μνήμης, χωρὶς ὡς τόσο νὰ κατορθώσῃ νὰ ἀποδώσῃ τὴν τόσο πολυσύνθετη ἔκφραση ποὺ ἀναζητοῦσε.

Ἐνα βράδυ ἦλθε στὸ σπίτι μου λάμποντας ὄλος ἀπὸ χαρὰ και ἀπ' τὸ κατώφλι ἀκόμη μοῦ φώναξε: — Τελείωσε, βρήκα ἐπὶ τέλους ὅ, τὴ ζητῶ ἔδω και ὀκτὼ μῆνες! Εἶμαι εὐχαριστημένος, ἐνθουσιασμένος, ὅσον δὲν φαντάζεσαι, τόσοσιν ὅστε δὲν κρατήθηκα και ἔκανα λόγο και στὴ μητέρα μου γιὰ τὴν Πανδώρα! Ἡ χαρὰ μὲ πνίγει! Ἐλα νὰ βγοῦμε ἔξω!

Βρισκότανε στὴν ταραχὴ ἐκείνη, στὸν εὐχάριστο πυρετὸ ἐνὸς ἀνθρώπου ποὺ πετυχαίνει ἀπροσδόκητὰ ἕνα ἔρωτικὸ ραντεβού, ποὺ μάταια καιρὸ τὸ εἶχε ἀπολήτησει. Πηρὰ τὸ κατέλο μου και κατεβήκαμε βιαστικὸ τὴ σκάλα. Στὸ δρόμο μ' ἔπιασε ἀπὸ τὸ μπράτσο, μὲ παρέσυρε σὰν τρελλός, μιλώντας μου ἀδιάκοπα γιὰ τὰ βάζαντα μου, γιὰ τὴς ἀελευσιῆς του, γιὰ τὴς ἐλπίδες του τὴς ὁποῖες ἀκολουθοῦσε μιὰ γογγύρη ἀποκαρδιώσε, ὅ, τὴν στιγμὴ ὅπου σὲ μιὰ ξαφνικὴ ἀστοχί ἐμπνεύσεως βρήκε ὅ, τὶ τόσοσιν καρὸ ζητοῦσε: Τὸ βλέμμα, τὸ χαμόγελο, ὅλη τὴν ἔκφραση τοῦ ἀγάλματός του. Καὶ στὴ μέθῃ της συλλήψεώς του, εἶχε πλαστουργήσει τὸ ἄγαλμα μέσα σὲ λίγες ὄρες.

— Εἶνε τὸ ἀριστοῦργημά μου, — φώναζε — ναί, αὐτὴ τὴ φορὰ τὸ αἰσθάνομαι, εἶνε τὸ ἀριστοῦργημά μου! μιλῶσε σὰν μεθυσμένος κι' ἐγὼ ἀκούοντάς τον αἰσθανόμουν νὰ γεμίξῃ ἡ ψυχὴ μου ἀπὸ μιὰ ἀληθινὴ χαρὰ γιὰ τὴν τόσο μεγάλῃ εὐτυχία τοῦ φίλου μου. Ἐξαφνα, καθώς προχωροῦσαμε ὁ Μιρόλ σταμάτησε ἀποτόμως: — Ὅτι σοῦ λέω δὲν μπορεῖ νὰ σὲ κινή νὰ νοιώσῃς, δὲν μπορεῖ νὰ σοῦ δισπᾷ κἀν μιὰ ἀδύνατη ἰδέα τῆς Πανδώρας μου... ἔλα νὰ τὴν ἰδῆς! Καὶ πρὶν προφτάσω νὰ τοῦ πῶ τίποτε, μοῦσφίσε τὸ μπράτσο και μὲ παρέσυρε πρὸς τὸ σπίτι του.

Κατάκοπος, λαχναρισμένος ὅτι ἀνέβαινα τὰ τελευταία σκαλιὰ ποὺ ὀδηγοῦσαν στὸ πέμπτο πάτωμα ὅπου ἔμενε, ὅταν τὸν εἶδα ἔ-

ξαφνα νὰ σταματᾷ στὴν εἴσοδο και νὰ τείνῃ τὸ αὐτί του: — Ἀκούω τὴν μητέρα μου, — εἶπε, πέρνοντας μιὰ ἔκφραση δυσφορίας και ζοηθῆς ἀνησυχίας. — Τί ζητεῖ στὸ ἐργαστήριό μου... τῆς ἔχω πῆ ὡς τόσο νὰ μὴ μπαίνῃ ὅταν ἀπουσιάζω ἐγὼ. Φτάνει νὰ μὴν...

Δὲν ἀποτελεῖσε τὴ φράση του. Βγάζοντας μὲ μιὰ ζοηρὴ κίνηση τὰ κλειδιά του ἀπὸ τὴ τσέπη του, ἀνοῖξε τὸ ἐργαστήριό του και μπήκε. Ἐνας μεγάλος κρότος ἀκούστηκε ἀπὸ κἀτὶ ποὺ ἀναποδογύριζε, μιὰ ἀγωνιώδῃ φωνή, κι' ὕστερα τίποτε. Μὲ μιὰς δρασκελίσε κι' ἐγὼ τὸ κατώφλι και μπήκα στὸ ἐργαστήριό. Ὁ Μιρόλ, φορικτὰ χλωμός, ἐξουθενωμένος, στηριζότανε στὸν τοίχο, μὴ μπορῶντας νὰ ἔστω μόνη οὔτε λέξι μὲς στὸν μεγάλο αἰφνίδιο πόνο του. Χλωμὴ ὄσον και κείνος, ἡ γρηὰ τὴν μητέρα, στεκότανε ὀρθὴ στὴ μέση τοῦ δωματίου, τρέμοντας ὀλόσωμη και μὲ τὰ χέρια σταυρωμένα σὲ στάση ἰκεσίας. Ἀνάμιστὰ μου, ἐκείποτε κατὰ γῆς μιὰ ἀμορφη μᾶζα πηλοῦ ἐντελῶς πεπλατυσμένη, μέσα σὲ ὑγρὰ παιὰ. Δίχως κόπο κατάλαβα τὶ θεάμα εἶχε συμβῆ, ἀσήμαντο γιὰ ὅποιον-δήποτε ἄλλον, τραγικὸ ὅμως γιὰ μένα ποὺ ἐγνωρίζα τὰ πράγματα.

Ἀκούσθαι τὸ γυιὸς της ὅ, ἐπιστρέφῃ ξαφνικὰ, συναισθανομένη ὅτι εἶχε παραβῆ τὴν ἀπαγόρευση της, ἡ κακόμοιρη κυρία Μιρόλ τὰξε χάσει και στὴ βία της νὰ φύγῃ, στὴν ὀρθὴ της νὰ βγῇ ἀπὸ τὸ ἐργαστήριό πρὶν τὴν πάσῃ ἐκεῖ μέσα ὁ γυιὸς της, εἶχε σκοντάψῃ ὅ, ἕνα στήριγμα προπλάσματος και τὰξε ῥεῖε κατὰ γῆς.

Μιὰ βαθεῖα σιωπὴ μᾶς κατεῖχε ὅλους. Ἡ κακόμοιρη τυφλῆ τρέμωντας ὅλη ἀπὸ ἀγωνία, μὲ τὰ χέρια τεντωμένα, μὲ τὸ πρόσωπο ἀποσυντεθειμένο ἀπὸ τὴν ταραχὴ φορικτὰ χλωμὴ μὲς στὸ ἥμιφως τοῦ ἐργαστηρίου μου προκάλεσε ἕνα βαθυτατό οἴκτο. Φαινότανε σὰ νὰ ἰκέτευε τὴ συνγνώμη τοῦ παιδιοῦ της. Ἐξαφνα μιὰ φωνὴ ἀλλοαμένη, μιὰ φωνὴ ραγισμένη ἀπὸ τὸν τρόμο, ῥώτησε: — Ἄ! Ζάν... Φιοχέ μου Ζάν, πὲς μου γογγύρα... πὲς μου γογγύρα... δὲν εἶνε ἡ Πανδώρα ποὺ ἔσπασε τοῦλάχιστον δὲν εἶνε ἔτσι; ...

Καὶ ὁ γλύπτης ἔμπρὸς στὴν ἀπόγνωση τοῦ γέρικου αὐτοῦ προσώπου, τοῦ παλακωμένου ἀπὸ τὸν πόνο, ξαναβόηξε τὴν ψυχραμία του και καταβάλλοντας μιὰ ὑπεράνθρωπη προσπάθεια, εἶπε μὲ μιὰ φωνὴ ποὺ εἶχε γίνεῖ τόσο ἡρεμῆ, ὥστε αἰσθάνθηκα κι' ἐγὼ μιὰ ἀπέραντη ἀνακούφιση: — Ὁχι μὴτέρα μου, εὐτυχῶς ὄχι! δὲν ἔσπασε ἡ Πανδώρα, ἦταν κίποιο ἄλλο μικρὸ πρόπλασμα... ἀλλὰ καμμένη μαρὰ, τί τρόμο ποὺ μ' ἔκανε νὰ αἰσθάνθω!

Τὰ μάγουλα της γρηῆς τυφλῆς κοκκίνησαν ἀπὸ χαρὰ, τὰ χέρια της ἀπλώθηκαν ἥρεμα και εἶπε: — Πόσο εἶμαι εὐτυχισμένη παιδί μου, πόσο εἶμαι εὐτυχισμένη ποὺ δὲν ἔγινε αἰτία νὰ σοῦ συμβῇ κανένα ἀνεπαρόχθιο ἀτύχημα! Σοῦ ὑπόσχομαι νὰ μὴν ξαναμῶ ποτέ πιά μόνη στὸ ἐργαστήριό σου. Φίλησε με γιὰ νὰ πεισθῶ ἐντελῶς ὅτι μὲ συγχωρεῖς!

Καὶ τὸ μεγαλόψυχο παληκάρι καθώς περνοῦσε ἀπὸ σιὰ μου γιὰ νὰ πῆ νὰ τὴν φίλησῃ μοῦ-δείξε τὸν ομορπισμένο πηλό, λέγοντάς μου σιγὰ: — Πετάξε τὸ αὐτὸ ἐκεῖ μέσα στὸ κουτί τῶν ἀχερήτων... ἐγὼ δὲν θὰ εἶχα τὴ δύναμη νὰ τὸ κάνω... Ὅ, μοῦ ξεσάχισε τὴν καρδιά! Μὰ μὴν τῆξει και πῆς ποτέ στὴν καμμένη τὴν μητέρα μου τί κακὸ μοῦ ἔκανε! Ὅ, τῆς προξενούσα τρομερὸ πόνο.

Ἐκλείσε τὰ μάτια του γιὰ νὰ τὰ ἐμποδίσῃ ν' ἀνοβλύσουν τὰ δάκρυα. Ἐγὼ τότε κατάλαβα ὅτι εἶχε πῆ ψέμματα στὴ μητέρα του και ὅτι τὸ ἄγαλμα ποὺ εἶχε σπάσει ἦταν ἡ λατρεμένη του Πανδώρα, τὸ καλλιτερο ἔργο του, τὸ ἀριστοῦργημά του...

ΚΟΥΒΕΝΤΟΥΛΕΣ

Μεταξὺ νεονύμφων: — Ὅ, μὲ ζηποῦσε ἀπ' τὸν μπαμπά μου Τάκη, ἂν δὲν εἶχα τόσο μεγάλῃ προίκα; — Ὡ, ἀγάπη μου, σὲ λιτρεύω τόσοσιν ὥστε οὐδέποτε θὰ διενουόμην νὰ σὲ κάνω νὰ μοιρασθῆς τὴν φτώχεια μου! ...

Φαινότανε σὰ νὰ ἰκέτευε τὴ συνγνώμη τοῦ παιδιοῦ της...